

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 310/2019-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. augusta 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša a Mojmíra Mamojku (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou RUŽIČKA AND PARTNERS s. r. o., Vysoká 2/B, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Jaroslav Ružička, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 154/2018 z 10. decembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED]
o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. apríla 2019 elektronicky a následne 15. apríla 2019 poštou doručená ústavná sťažnosť

██████████, ██████████, ██████████, ██████████, ██████████, (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Cdo 154/2018 z 10. decembra 2018 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu“ alebo „napadnuté rozhodnutie“).

2. Sťažovateľka uviedla, že vystupovala ako žalovaná v 2. rade v konaní vedenom na Okresnom súde Prešov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 13 C 63/2012 o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej smrťou maloletých ██████████ a ██████████ pri dopravnej nehode zavinenej ██████████ (ďalej len „žalovaný v 1. rade“). Žalovaný v 1. rade bol podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o povinnom zmluvnom poistení“) poistený u sťažovateľky. Okresný súd rozsudkom č. k. 13 C 63/2012-303 z 11. mája 2017 uložil sťažovateľke i žalovanému v 1. rade povinnosť zaplatiť žalobkyni v 1. rade 5 000 €, pričom plnením jedného žalovaného zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného, a povinnosť zaplatiť žalobcovi v 2. rade 4 000 €, pričom plnením jedného žalovaného zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

3. Na základe odvolania podaného sťažovateľkou Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 2 Co 110/2017 z 11. októbra 2017 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) potvrdil rozhodnutie okresného súdu, pričom konštatoval, že pasívna vecná legitímácia sťažovateľky bola okresným súdom vo väzbe na § 4 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení správne právne posúdená, a to z dôvodu potreby posudzovania nároku v súlade s právom Európskej únie stelesneným v tzv. motorových smerniciach. Podľa jeho názoru vnútroštátne právo regulujúce náhradu škody vzniknutej pri nehodách spôsobených prevádzkou motorových vozidiel nemôže odňať motorovým

smerniciam potrebný účinok, a preto musí zaručiť, aby aj nemajetková ujma spôsobená blízkym rodinným príslušníkom obeti dopravnej nehody bola krytá povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej len „PZP“). Krajský súd bol toho názoru, že pojem škoda na zdraví zahŕňa fyzickú i psychickú traumú a ak zodpovednosť poisteného podľa Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti vznikla na základe dopravnej nehody a má občianskoprávnu povahu, niet dôvodu vyňať ju spod režimu PZP. Krajský súd pritom opakovane odkázal na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) z 24. októbra 2013 vo veci Haasová a do pozornosti dával aj tzv. nepriamy účinok smerníc v zmysle judikatúry Súdneho dvora.

4. Sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnila podľa § 421 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku, teda na rozdielnosti rozhodovania predmetnej otázky dovolacím súdom. Namietala svoju pasívnu vecnú legitimáciu, pretože zákon o povinnom zmluvnom poistení sa podľa jej názoru nevzťahuje na náhradu nemajetkovej ujmy a rozhodnutia Súdneho dvora nevykladajú vnútroštátne právo. Sťažovateľka poukázala na rozhodnutia najvyššieho súdu v obdobných kauzách, na ktorých demonštrovala rozdielnosť rozhodovacieho prístupu.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací napadnutým rozhodnutím dovolanie sťažovateľky zamietol, odkazujúc na svoj skorší rozsudok sp. zn. 6 M Cdo 1/2016 z 31. júla 2017, ktorý bol občianskoprávnym kolégiom najvyššieho súdu schválený na uverejnenie v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 61/2018 (ako judikát č. R 61/2018 v zbierke č. 8/2018, pozn.) a ktorý vyvracia právny názor sťažovateľky. Najvyšší súd tak zaujal právny názor, podľa ktorého pojem škoda použitý v zákone o povinnom zmluvnom poistení je potrebné vykladať extenzívne v tom zmysle, že tento pojem zahŕňa aj nemajetkovú ujmu. Extenzívny výklad pojmu škoda je podľa najvyššieho súdu aj ústavne konformným, pretože odstraňuje disproporciu medzi zákonným úrazovým poistením, t. j. poistením pri pracovných úrazoch, a povinným zmluvným poistením. Najvyšší súd tiež uviedol, že únijové právo chápe pojem škody v rovine majetkovej, ako aj nemajetkovej, čo vyplýva nielen z judikatúry Súdneho dvora, ale aj

zo smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Súčasne historický výklad naznačuje, že v období tzv. prvej Československej republiky občianske právo nerozlišovalo medzi ujmom a škodou a zahrnutie nemajetkovej ujmy pod režim zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

6. Sťažovateľka ďalej namietala, že tzv. motorové smernice samy osebe nemohli predstavovať právny základ pre napadnuté rozhodnutie, pretože smernice nie sú v členských štátoch priamo aplikovateľné, ale iba zaväzujú členské štáty na dosiahnutie regulovaného výsledku. Rozhodovacia prax Súdneho dvora pre prípad nesplnenia implementačnej povinnosti členského štátu vo vzťahu k obsahu smernice vytvorila teóriu priameho účinku smernice a teóriu nepriameho účinku smernice.

7. Úvahy o priamom účinku smernice prichádzajú do úvahy práve pri nesplnení povinnosti členského štátu prijať účinné opatrenia na dosiahnutie požadovaných cieľov, pričom možnosť priameho účinku smernice je vylúčená v prípadoch horizontálnych právnych vzťahov, ktorých subjektmi sú súkromnoprávne subjekty. V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala na rozhodnutie vo veci Marshall (C-152/84), v ktorom sa jednoznačne konštatovalo, že ustanovenia smernice sa jednotliviec nemôže dovolávať v spore proti inému jednotlivcovi. Z uvedeného podľa názoru sťažovateľky vyplýva, že ani priamy účinok motorových smerníc tak v danej veci neprichádzal do úvahy.

8. Nepriamy účinok smernice je po obsahovej stránke požiadavkou eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva. Nepriamy účinok tzv. motorových smerníc, ktoré evidentne vyžadujú zahrnutie náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých po obetiach smrteľnej dopravnej nehody do PZP, je v podstate jedinou do úvahy prichádzajúcou platformou pre danú kauzu. Sťažovateľka pritom zastáva názor, že pre nepriamy účinok motorových smerníc v danom prípade neexistovali zákonné predpoklady, pretože rozsah a medze nepriameho účinku smerníc je vyjadrený jednak právom Európskej únie a jednak právom

vnútroštátnym. Spolupôsobenie týchto dvoch právnych poriadkov sa prejavuje podľa sťažovateľky takto:

8. 1 Musí ísť o výklad v čo najväčšej možnej miere v zmysle znenia a účelu/cieľa smernice, teda konajúci súd musí použiť výkladové metódy, ktoré sú vnútroštátnym právom uznávané, na ten účel, aby vyložil vnútroštátne právo spôsobom, ktorý povedie k výsledku požadovanému smernicou, avšak v medziach vnútroštátnych metód výkladu. Pokiaľ žiadna z týchto metód k požadovanému výkladu nevedie, nepriamy účinok smernice vyznie naprázdno a súladná interpretácia nie je možná.

8. 2 Musí ísť o výklad za použitia vnútroštátnym poriadkom aprobovaných výkladových metód. Slovenská republika má aprobované v zásade tieto výklady:

i) jazykový (gramatický, verbálny) výklad – podľa názoru sťažovateľky z jazykového výkladu zákona o povinnom zmluvnom poistení jednoznačne vyplýva, že nemajetková ujma príbuzných obetí dopravných nehôd nie je krytá z PZP. Pojem „škoda na zdraví“ a nemajetková ujma vyvolaná zásahom do osobnostných práv človeka sú odlišné a izolované pojmy bez akejkoľvek vzájomnej súvislosti,

ii) logický výklad – sťažovateľka uviedla, že zákonodarca síce formuloval rozsah krytia podľa zákona o povinnom zmluvnom poistení tak, že vyslovene nevyklúčil nemajetkovú ujmu príbuzných obetí dopravných nehôd spod poistného krytia, avšak použil pojmy, ktoré majú v slovenskom právnom poriadku, predovšetkým v Občianskom zákonníku, ustálený význam, pričom škoda na zdraví uvedenú nemajetkovú ujmu nezahŕňa. Logicky teda zákonodarca chcel povedať niečo iné, ako ukladali motorové smernice, a to bez ohľadu na to, či to bolo výsledkom správnej transpozície motorových smerníc alebo nie. V tomto smere je rozhodujúce prijaté znenie zákona o povinnom zmluvnom poistení,

iii) systematický výklad – v zmysle § 4 ods. 2 písm. a) zákona o povinnom zmluvnom poistení poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené preukázané nároky na náhradu škody na zdraví a nákladov pri usmrtení, a teda neobsahuje definíciu pojmu „škoda na zdraví“. Preto je pre zistenie obsahu uvedeného pojmu rozhodujúce ustanovenie § 1 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení, v zmysle ktorého ak tento zákon neustanovuje inak, vzťahujú sa na poistenie zodpovednosti osobitné predpisy. Použitý odkaz na poznámku pod čiarou

odkazuje na zákon č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a Občiansky zákonník.

Ani zákon č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov neobsahuje definíciu pojmu „škoda na zdraví“, a preto je určenie jeho obsahu potrebné hľadať v § 444 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého pri škode na zdraví sa jednorazovo odškodňujú bolesti poškodeného a sťaženie jeho spoločenského uplatnenia. Zo znenia zákona o povinnom zmluvnom poistení teda vyplýva, že pri náhrade škody na zdraví sa v súlade s § 444 Občianskeho zákonníka odškodňujú výlučne bolesti poškodeného a sťaženie jeho spoločenského uplatnenia. V kontexte uvedeného preto nemožno súhlasiť s názorom najvyššieho súdu, keď nad rámec rozsahu náhrady škody na zdraví v podobe bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia, ktoré predstavujú nemajetkovú ujmu, použil taký extenzívny výklad pojmu škoda na zdraví, ktorým tento rozšíril ešte aj o nemajetkovú ujmu podľa § 13 Občianskeho zákonníka.

Ustanovenie § 444 Občianskeho zákonníka podľa sťažovateľky podáva taxatívny výpočet toho, čo sa nahrádza pri škode na zdraví, pričom z uvedeného výpočtu vyplýva, že nemajetková ujma upravená v § 13 Občianskeho zákonníka, teda v celkom odlišnej časti Občianskeho zákonníka, sa v rámci škody na zdraví nenahrádza. Takýto záver je založený na zásadných odlišnostiach uvedených právnych inštitútov, čomu zodpovedá aj ich odlišné systematické zatriedenie v rámci Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009.

Na základe uvedeného sťažovateľka dospela k záveru, že pojem škoda na zdraví nezahŕňa nemajetkovú ujmu v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka, a teda z titulu náhrady škody na zdraví sa nenahrádza nemajetková ujma.

iv) teleologický výklad – v rámci tohto výkladu je potrebné zistiť, či úmyslom zákonodarcu bolo, aby nemajetková ujma v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka bola alebo nebola krytá z PZP. Ministerstvo financií Slovenskej republiky ako predkladateľ návrhu zákona o povinnom zmluvnom poistení vo svojom liste z 31. mája 2016, ktorý vypracovalo na základe požiadavky krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co230/2015 o poskytnutie výkladu ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení,

konkrétne či PZP kryje aj nemajetkovú ujmu spôsobenú pozostalým po obetiach dopravnej nehody, v jeho relevantnej časti uviedlo:

„V prvom rade by sme radi zdôraznili, že MF SR ako tvorca a gestor zákona nemá vedomosť o tom, že by existovali pochybnosti o tom, či Smernica EP a Rady 2009/103/ES (kodifikované znenie predchádzajúcich smerníc) bola transponovaná v plnom rozsahu do právneho poriadku Slovenskej republiky...

MF SR zastáva právny názor, ktorý bol prezentovaný už počas súdneho konania vo veci Haasova a to, že slovenská právna úprava dôsledne rozlišuje medzi právom na ochranu osobnosti a právom na náhradu škody. Podľa názoru Slovenskej republiky ide o dve samostatné práva s rôznym predmetom a režimom ochrany. Preto podľa platnej slovenskej právnej úpravy možno náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv uplatňovať len mimo rámca inštitútu zodpovednosti za škodu. Tento princíp nespochybnilo ani rozhodnutie SDEÚ vo veci Haasová.

Dotknutá smernica nikdy nemala ani nemohla mať ambíciu riešiť, čo je obsahom náhrady škody (vecnej či na zdraví) v jednotlivých členských krajinách, keďže toto spadá do výhradnej kompetencie členských krajín...“ Podľa názoru sťažovateľky je teda zrejmé, že ani použitím teleologického výkladu ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a) zákona o povinnom zmluvnom poistení nemožno dôjsť k inému záveru ako k takému, že predmetné ustanovenie nezahŕňa nemajetkovú ujmu v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka.

Sťažovateľka namietala, že neobstojí ani argument najvyššieho súdu zdôvodňujúci použitie rozširujúceho výkladu pojmu škoda komparáciou režimu podľa zákona o povinnom zmluvnom poistení s úrazovým poistením, a to z týchto dôvodov:

„Zákon o sociálnom poistení priznáva manželovi, manželke a nezaopatrenému dieťaťu poškodeného, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, nárok na jednorazové odškodnenie, ktorého výšku upravuje v § 94 ods. 2, 3 a 4 zákona o sociálnom poistení. Vzhľadom na to, že zákonodarca v zákone o sociálnom poistení explicitne upravil nároky pozostalých v súvislosti so smrťou ich blízkeho, tento príklad je tak ďalším dôkazom toho, že pokiaľ je zámerom zákonodarcu, aby sa poskytovala takáto forma odškodnenia, zapracuje jej právnu úpravu do príslušného právneho predpisu, čo však v prípade ZoPZP neurobil.

Odstraňovanie nerovnosti naznačenej Najvyšším súdom je úlohou zákonodarcu, nie súdov, ktoré by sa takto dostali do pozície tvorcu práva, čo im v kontinentálnom právnom systéme neprináleží.“

v) historický výklad – obsah pojmu „škoda na zdraví“ je ustálený od prijatia Občianskeho zákonníka v roku 1964 a v priebehu 50 rokov nebola prijatá legislatívna zmena, ktorá by akúkoľvek pochybnosť v tomto smere odstraňovala. Najvyšší súd sa v napadnutom rozhodnutí pokúša použiť historický výklad odkázaním na právny poriadok prvej Československej republiky. Sťažovateľka sa domnieva, že právna úprava prvej Československej republiky je pre historický výklad pojmu „škoda na zdraví“ v zmysle § 444 Občianskeho zákonníka, resp. § 4 ods. 2 písm. a) zákona o povinnom zmluvnom poistení absolútne irelevantná, pretože ním uvádzané právne predpisy nemajú žiadny vplyv na spoločenskú situáciu, ktorá existovala pri prijímaní Občianskeho zákonníka, resp. zákona o povinnom zmluvnom poistení. Pokiaľ do prijatia Občianskeho zákonníka v roku 1964 existovala právna úprava, ktorá umožňovala zahrnúť do pojmu škoda aj nemajetkovú ujmu, potom prijatie odlišnej právnej úpravy v Občianskom zákonníku muselo byť zámerom zákonodarcu.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka zastáva názor, že výklad ustanovení zákona o povinnom zmluvnom poistení týkajúci sa rozsahu poistného krytia PZP je použitím všetkých už uvedených výkladových metód nesporný, jednoznačný a určitý, prichádza do úvahy iba doslovný výklad, podľa ktorého nemajetková ujma vyvolaná zásahom do práva na ochranu osobnosti nie je krytá z PZP a v takom prípade je eurokonformný výklad ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a) zákona o povinnom zmluvnom poistení, ktorý odporuje doslovnému výkladu tohto ustanovenia, neprípustný.

8. 3 Nesmie ísť o výklad *contra legem* a nesmú byť porušené všeobecné právne zásady. V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala na rozhodnutia Súdneho dvora, ktorý vo veci Adeneler, C-212/04 uviedol, že povinnosť vnútroštátneho sudcu odvolávať sa na obsah smernice pri výklade a uplatňovaní relevantných ustanovení vnútroštátneho práva je obmedzená všeobecnými zásadami práva, najmä právnou istotou a zákazom retroaktivity, a nemôže slúžiť ako základ pre výklad *contra legem* vnútroštátneho práva.

Obdobne poukázala na rozsudok Súdneho dvora vo veci Impact, C-268/06 z 15. apríla 2008, kde sa uvádza, že vnútroštátny súd nie je povinný použiť taký výklad právnej normy, ktorý by bol v protiklade so znením vykladaného predpisu, resp. že eurokonformný výklad nemôže viesť k tomu, že jeho výsledkom je zásadný rozpor medzi znením vnútroštátneho predpisu so znením smernice, a tiež na rozhodnutie vo veci Ardaco, C-168/95, kde vyslovil, že eurokonformný výklad nesmie znamenať novelizáciu konkrétneho právneho predpisu.

Sťažovateľka preto zastáva názor, že vzhľadom na explicitné znenie zákona o povinnom zmluvnom poistení v časti týkajúcej sa rozsahu poistného krytia PZP, ako aj na aplikáciu jazykového, logického, systematického, teleologického a historického výkladu pojmu škoda na zdraví, je výklad tohto pojmu v napadnutom rozhodnutí jednoznačným popretím vnútroštátneho práva a jeho nahradením motorovými smernicami, t. j. ide o výklad práva *contra legem*. Ak by sa však ústavný súd nestotožnil s týmto názorom sťažovateľky, je nespochybniteľné, že rozsudkom najvyššieho súdu došlo k porušeniu právnej istoty sťažovateľky a zákazu retroaktivity. Sťažovateľka namietala, že k škodovej udalosti došlo 7. januára 2010, a preto uplatňovanie rozširujúceho výkladu § 4 ods. 2 písm. a) zákona o povinnom zmluvnom poistení, ktorý predstavuje zmenu v prístupe súdnych autorít v rozhodovaní otázky náhrady nemajetkovej ujmy z PZP po tomto čase, je porušením princípu právnej istoty a zákazu retroaktivity. Sťažovateľka tiež argumentovala, že ústavný súd ešte 13. augusta 2014 potvrdil ústavnú konformitu právneho názoru všeobecných súdov, podľa ktorého odškodnenie sťaženia spoločenského uplatnenia podľa ustanovenia § 444 Občianskeho zákonníka vylučuje náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do súkromného a rodinného života spôsobený poškodením zdravia (pozri I. ÚS 426/2014).

Podľa názoru sťažovateľky rozsudok najvyššieho súdu nedovoľne atakuje základné právo sťažovateľky podnikat' podľa čl. 35 ods. 1 ústavy, a to na báze vážneho narušenia jej právnej istoty majúcej konkrétnu podobu v čase, keď dobrovoľne vstupovala do zmluvného vzťahu, z ktorého jej po škodovej udalosti vznikla povinnosť plniť. Sťažovateľka by za daných podmienok do poistného vzťahu vôbec nevstúpila, alebo (čo je pravdepodobnejšie) by bola trvala na inom obsahu tohto vzťahu, ktorým je realizované

jej základné právo nadobúdať ekonomické dobrá vlastnou zárobkovou činnosťou (PL. ÚS 23/06, PL. ÚS 13/2012, PL. ÚS 14/2014).

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, teda že poisťná udalosť nastala ešte v roku 2010, teda v čase, keď neexistovala žiadna polemika o tom, či náhrada nemajetkovej ujmy v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka je krytá z PZP a súdy túto štandardne príbuzným obetí nepriznávali, a tiež že sťažovateľka pri výpočte poistného za PZP v čase uzavretia poisťnej zmluvy nemohla predpokladať zvýšenie ňou krytého rizika spôsobené radikálnou zmenou výkladu dovtedy celkom jednoznačných ustanovení zákona o povinnom zmluvnom poistení zo strany slovenských súdov, možno dôjsť k záveru, že napadnuté rozhodnutie má za následok narušenie všeobecných právnych zásad, na ktorých stojí koncepcia právneho štátu, okrem iného zásada právnej istoty a zásada zákazu retroaktivity, čo samo osebe vylučuje možnosť aplikácie eurokonformného výkladu.

9. Sťažovateľka tiež poukázala na rozsudok Súdneho dvora vo veci Haasová, ktorý znamenal prelom v posudzovaní otázky náhrady nemajetkovej ujmy z PZP. Pre niektoré súdy predstavovalo rozhodnutie Súdneho dvora vo veci Haasová odklon od dlhodobo zaužívanej rozhodovacej praxe v otázke rozsahu PZP a aplikáciu „extenzívneho a eurokonformného“ výkladu pojmu škoda na zdraví, pre iné súdy, resp. dokonca senáty v rámci rovnakého súdu predmetné rozhodnutie nepredstavovalo zmenu ustáleného názoru, že škoda na zdraví v zmysle § 4 ods. 2 písm. a) zákona o povinnom zmluvnom poistení náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 Občianskeho zákonníka nekryje. K druhej názorovej skupine sa priklonil aj najvyšší súd v rozhodnutiach sp. zn. 3 Cdo 301/2012, sp. zn. 7 Cdo 80/2014, pričom sťažovateľka sa s jeho právnymi názormi uvedenými v uvedených rozhodnutiach stotožňuje. Sťažovateľka je toho názoru, že rozsudok Súdneho dvora vo veci Haasová poskytol iba výklad, ako sa mali jednotlivé motorové smernice vykladať pri ich implementácii do slovenského právneho poriadku, konkrétne do zákona o povinnom zmluvnom poistení, a to tak, že náhrada nemajetkovej ujmy má byť krytá z PZP vtedy, ak vnútroštátny právny poriadok stanovuje jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu. Súdny dvor však v predmetnej veci neposkytol výklad samotného zákona o povinnom zmluvnom poistení, rovnako ani neuviedol, že by jeho ustanovenia boli

v rozpore s právom Európskej únie. Berúc do úvahy rozsudok Súdneho dvora vo veci Haasová a skutočnosť, že zo slovenského právneho poriadku celkom jednoznačne vyplýva, že náhrada nemajetkovej ujmy v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka nie je krytá z PZP, nemožno podľa názoru sťažovateľky dospieť k inému záveru ako k tomu, že motorové smernice neboli riadne transponované do slovenského právneho poriadku. K uvedenému záveru fakticky dospel aj ústavný súd vo svojom uznesení sp. zn. III. ÚS 666/2016 z 11. októbra 2016. Z uvedeného vyplýva záver, že ústavný súd, rovnako ako aj všetky ostatné súdy, ktoré použili eurokonformný výklad pojmu „škoda na zdraví“, si zjavne neuvedomili, že ak vnútroštátny právny predpis bol nesprávne alebo neúplne transponovaný, súd nemal ani nesmel pripustiť nepriamy účinok smernice, a tak nesmel použiť eurokonformný výklad. Sťažovateľka je preto presvedčená o tom, že jedinou možnou reakciou na rozsudok Súdneho dvora vo veci Haasová mala byť legislatívna zmena zákona o povinnom zmluvnom poistení, ktorá by zohľadnila výklad a účel motorových smerníc deklarovaný v uvedenom rozsudku. Do tej doby sa dotknuté súkromné osoby môžu v zmysle dlhodobo akceptovateľnej judikatúry Súdneho dvora (napr. vec Marshall, C-152/84, Faccini Dóri, C-91/92, Pfeiffer, C-397/01 až C-403/01) dovoľávať tzv. priameho účinku smerníc. Podstatné je však to, že v zmysle predmetnej judikatúry sa priameho účinku smerníc môžu jednotlivci dovoľávať výlučne len vo vertikálnej rovine, t. j. vo vzťahu ku štátu. Sťažovateľka zastáva názor, že jej uvedené základné práva boli porušené predovšetkým tým, že najvyšší súd neakceptoval námietku nedostatku jej pasívnej legitímácie z dôvodu aplikácie eurokonformného výkladu zákona o povinnom zmluvnom poistení, na použitie ktorého neexistovali zákonné predpoklady.

10. Rozsudok najvyššieho súdu je podľa sťažovateľky vzhľadom na uvedenú argumentáciu arbitrárny, svojvoľný a nemajúci oporu v slovenskom právnom poriadku. Jeho odôvodnenie založené na vylúčení rizika nevyhnutnosti nemajetkovej ujmy jej vylúčením spod režimu PZP, ako aj snahe odstrániť značnú majetkovú záťaž na strane nositeľov zodpovednosti, je nedostatočné a nemá právnu oporu v žiadnom predpise slovenského právneho poriadku. Uvedeným postupom jednoznačne došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu a k porušeniu práva

II.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

14. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrhom na začatie konania je sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

15. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

16. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,

- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

17. Podľa č. 35 ods. 1 ústavy každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

18. Ústavný súd si pri výklade základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na spravodlivé súdne konanie, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

19. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú [čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012)].

20. Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať uvedené základné právo účastníkov garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

21. Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

22. Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 152 ods. 4 ústavy) (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

23. Z konštantnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

24. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotnými rozhodnutiami došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmavania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie

základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/00).

III.

25. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

26. Z obsahu sťažnosti, ako aj navrhovaného petitu vyplýva, že sťažovateľka sa domáha vyslovenia porušenia označených práv rozsudkom najvyššieho súdu, ktorým bolo zamietnuté jej dovolanie proti rozsudku krajského súdu, ktorým bola v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy sťažovateľke ako žalovanej v 2. rade a žalovanému v 1. rade uložená povinnosť zaplatiť žalobkyni v 1. rade sumu 5 000 € a žalobcovi v 2. rade sumu 4 000 € ako nemajetkovú ujmu spočívajúcu v zásahu do osobnostných práv pozostalých obetí dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. Sťažovateľka argumentovala, že Slovenská republika ako členský štát si nesplnila svoju povinnosť riadne transponovať do právneho poriadku cieľ vyplývajúci z tzv. motorových smerníc, ktorým je požiadavka zahrnúť nemajetkovú ujmu pozostalých po smrteľnej dopravnej nehode do režimu PZP, ale zodpovednosť za nesplnenie svojich únijových záväzkov preniesla na subjekty súkromného práva (aj sťažovateľku), schovávajúc sa za eurokonformný výklad slovenskej právnej úpravy, pričom sa motorovým smerniciam snaží priznať priamy účinok, čo je však v horizontálnej rovine (teda medzi subjektmi súkromného práva) vylúčené. Sťažovateľka tvrdila, že nie je pasívne legitimovaná na uplatňovanie nárokov z titulu zásahu do osobnostných práv žalobcov, pretože zákon o povinnom zmluvnom poistení

sa nevzťahuje na náhradu nemajetkovej ujmy, čo vyplýva z aplikácie jazykového, logického, systematického, teleologického, ako aj historického výkladu dotknutých ustanovení zákona o povinnom zmluvnom poistení. Najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí v rozpore so základnými princípmi právneho štátu však uplatnil ústavne nekonformný extenzívny výklad pojmu škoda na zdraví, čím je jeho rozhodnutie nespravodlivé a arbitrárne a zasahuje do základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) a po stránke hmotno-právnej zasahuje aj do jej základného práva podnikat' garantovaného v čl. 35 ods. 1 ústavy.

27. Z námietok uvedených v sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka sa zo strany ústavného súdu domáha prehodnotenia právnych záverov najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, ktorý pri výklade pojmu škoda pre účely zákona o povinnom zmluvnom poistení, vychádzajúc z chápania tohto pojmu v súlade s komunitárnym právom, konštatoval, že tento pojem zahŕňa aj nemajetkovú ujmu za zásah do osobnostných práv predstavovaných právom na súkromný a rodinný život, spôsobený blízkou osobou obeť dopravnej nehody, pričom v danom prípade je daná pasívna legitimácia sťažovateľky ako poisťovne vykonávajúcej PZP zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel. Najvyšší k uvedenému záveru dospel odvolávajúc sa na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 1/2016 z 31. júla 2017, historické súvislosti, ako aj porovnávajúc uplatnený nárok s režimom úrazového poistenia, resp. poistením pri pracovných úrazoch.

28. V súvislosti so sťažovateľkou nastolenou právnou otázkou, teda (ne)možnosťou eurokonformného výkladu nemajetkovej ujmy podľa zákona o povinnom zmluvnom poistení ústavný súd odkazuje na odôvodnenie nálezu sp. zn. II. ÚS 695/2017 z 5. decembra 2018, v ktorom sa podrobne zaoberal najmä otázkou, či vnútroštátna právna úprava nebráni extenzívnemu výkladu pojmu „škoda na zdraví“ uvedenému v zákone o povinnom zmluvnom poistení v súlade so znením a cieľmi tzv. troch motorových smerníc [smernicou Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov

týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, smernicou Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. mája 2005, smernica Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (spoločne ďalej len „motorové smernice“)], v súčasnosti nahradených platnou smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti tak, aby sa plne dosiahol nimi sledovaný výsledok.

29. V spomínanom rozhodnutí ústavný súd po obsiahlom odôvodnení a s poukazom na relevantnú judikatúru Súdneho dvora, ktorá vymedzila obsah pojmu „škoda na zdraví“ tak, že pokrýva aj náhradu nemajetkovej ujmy, dospel k záveru, že všeobecné súdy sú povinné zabezpečiť uplatnenie únieového práva, pričom jedným z nástrojov systémového prepojenia únieového práva s právnym poriadkom členského štátu je zásada eurokonformnej interpretácie, teda výklad vnútroštátnych právnych predpisov prijatých na vykonanie príslušnej smernice tak, aby viedli k výsledku požadovanom touto smernicou. Ústavný súd zaujal v predmetnom rozhodnutí stanovisko aj k sťažovateľkou akcentovaným súvislostiam právnej úpravy škody na zdraví obsiahnutej v zákone o povinnom zmluvnom poistení a právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku, uzatvárajúc, že Občiansky zákonník s pojmom škoda nespája iba materiálnu škodu, a preto nič nebráni extenzívnemu výkladu tohto pojmu. Potom nemožno hodnotiť aplikáciu únieového práva všeobecným súdom ako aplikáciu „contra legem“, pretože výklad pojmu „škoda na zdraví“ podľa § 4 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení nespôsobuje porušenie ústavného princípu, podľa ktorého majú byť vnútroštátne právne predpisy interpretované v súlade s princípmi európskej spolupráce a integrácie.

30. Ústavný súd tiež zdôrazňuje skutočnosť, že do zákona o povinnom zmluvnom poistení boli implementované už označené smernice, čo odôvodňuje nevyhnutnosť vykladať príslušné ustanovenia zákona o povinnom zmluvnom poistení vo svetle znenia a cieľov implementovaných smerníc tak, aby sa týmto výkladom zaručila ich úplná účinnosť (k tomu pozri napr. rozsudok Súdneho dvora z 10. 4. 1984, Dorit Harz proti Deutsche Tradax GmbH, 79/83, ECLI:EU:C:1984:155, bod 26).

31. Pokiaľ sťažovateľka namieta, že Slovenská republika ako členský štát si riadne nesplnila povinnosť transponovania motorových smerníc do vnútroštátnych predpisov, samotný Súdny dvor v takom prípade požaduje od vnútroštátnych súdov, aby vykladali ustanovenia vnútroštátneho práva „*v čo najvyššej možnej miere tak, aby mohli byť použité v súlade s cieľmi tejto smernice*“ (napr. rozsudok z 13. 7. 2000 vo veci Centrosteeel, C-456/98).

32. Ústavný súd tiež konštatuje, že aj z rozhodnutia Súdneho dvora vo veci Haasová, ktorého vplyv na judikatúru všeobecných súdov Slovenskej republiky sťažovateľka analyzovala, vyplynulo, že aj napriek rôznym jazykovým verziám čl. 1 ods. 1 druhej smernice a čl. 1 tretej smernice sa uvedené ustanovenia smerníc snažia najmä o posilnenie ochrany obetí, takže za týchto okolností treba uplatniť extenzívny výklad uvedených pojmov, a medzi škody, ktoré sa musia nahradiť v súlade s prvou, druhou a tretou smernicou, treba zahrnúť aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v danom spore (pozri body 47 až 50 rozsudku Súdneho dvora vo veci Haasová).

33. Ústavný súd už v minulosti v obdobnej veci (pozri uznesenie sp. zn. III. ÚS 646/2015 zo 16. decembra 2015) zdôraznil, že Súdny dvor síce vo veci Haasová nepodal výklad vnútroštátneho práva (niet pochyb o tom, že uvedené nie je ani v jeho právomoci), akcentoval však, že ustanovenia Občianskeho zákonníka (§ 11 a § 13) umožňujú blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravných nehodách priznať náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá má byť krytá z povinného poistenia zodpovednosti za škodu

spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (body 57 a 58 rozsudku Súdneho dvora vo veci Haasová).

34. Ústavný súd preto konštatuje, že prísne formalistické odlíšenie „nemateriálnej ujmy spočívajúcej v zásahu do osobnostných práv v dôsledku smrti blízkej osoby od škody v materiálnom slova zmysle“ podporené prípadným systematickým zaradením ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré regulujú „ochranu osobnosti“ (prvá časť Občianskeho zákonníka) a „náhradu škody“ (šiesta časť Občianskeho zákonníka), ako to prezentuje samotná sťažovateľka, nezodpovedá autonómnemu charakteru zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, tak ako to zvýraznil aj Súdny dvor v rozsudku vo veci Haasová, čo v konečnom dôsledku nenaplnia ani účel, ktoré smernice transponované do vnútroštátneho právneho poriadku sledujú.

35. Ústavný súd ďalej dodáva, že Súdny dvor sa v odôvodnení rozsudku vo veci Haasová vysporiadal aj s argumentom sťažovateľky, v rámci ktorého poukázala na odlišné systematické zaradenie právnej úpravy nemajetkovej ujmy v rámci Občianskeho zákonníka, keď považoval za rozhodujúce iba to, že zodpovednosť poisteného na náhradu nemajetkovej ujmy podľa vnútroštátneho práva vznikla na základe dopravnej nehody a mala občianskoprávnou povahu, na základe čoho potom dospel k záveru, že *„nič nenasvedčuje, že na túto zodpovednosť sa nevzťahuje vnútroštátne hmotné právo zodpovednosti za škodu, na ktoré odkazujú uvedené smernice“*.

36. V reakcii na námietku sťažovateľky, že Súdny dvor vo veci Haasová poskytol iba výklad, ako sa majú motorové smernice vykladať pri ich implementácii do slovenského právneho poriadku, považuje ústavný súd za podstatné vo všeobecnej rovine tiež uviesť, že rozhodnutia Súdneho dvora v konaniach o predbežných otázkach predstavujú záväzný interpretačný nástroj pri rozhodovaní skutkovo a právne totožných vecí, pričom z povahy týchto rozhodnutí vyplýva, že tieto sú záväzné ako celok. V tejto súvislosti už len pre úplnosť ústavný súd zdôrazňuje, že rozsudok Súdneho dvora predstavuje aj pre ústavný súd záväzný výklad práva Európskej únie, ktorý má určujúci význam pri vymedzovaní

obsahu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie aj v konaní o sťažnostiach (m. m. IV. ÚS 95/2010).

37. Ústavný súd tiež konštatuje, že rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 1/2016 z 31. júla 2017, na ktorý v odôvodnení napadnutého rozhodnutia poukázal najvyšší súd a ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2018 (R 61/2018), je výsledkom ustálenia právneho názoru najvyššej súdnej inštalácie všeobecného súdnictva na otázku pasívnej vecnej legitímácie poisťovne v sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej prevádzkou motorového vozidla a predstavuje judikatórny smer, ktorý síce nie je formálne záväzný, ale nie je ani bez normatívneho významu pre ďalšie vývoj rozhodovacej činnosti všeobecných súdov vrátane najvyššieho súdu. Náznaky judikatórneho posunu a stabilizovaného posudzovania označenej problematiky v zmysle publikovaných právnych záverov vyplývajúcich z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 1/2016 z 31. júla 2017 badať aj v ďalších súdnych rozhodnutiach.

38. K námietke sťažovateľky o porušení právnej istoty a zákazu retroaktivity v dôsledku uvedenej judikatórnej zmeny, ktorá nastala až po vzniku škodovej udalosti, z ktorej bola sťažovateľka zaviazaná na plnenie, ústavný súd poznamenáva, že judikatúra je právom v materiálnom zmysle, čo so sebou prináša i povinnosť súdov svoju judikatúru meniť spôsobom, ktorý nenaruší oprávnené očakávania adresátov právnych noriem. Zásadou vo všetkých štátoch s kontinentálnym právnym systémom práva (rovnako aj v systéme common law) je aplikácia novej sudcom vytvorenej normy na všetky aktuálne pred súdmi prebiehajúce kauzy (incidentná retrospektíva). Nový právny názor sa aplikuje do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza. Nepripúšťa sa, aby na právne vzťahy z minulosti boli aplikované mylné právne názory. Zmena judikatúry sa deje s presvedčením, že predchádzajúca judikatúra bola nesprávnou interpretáciou práva. Zmena judikatúry je v tomto ohľade len opravou omylu vo výklade práva. Z tohto dôvodu nie je správny názor, že zmena judikatúry pôsobí retroaktívne. Retroaktivita sa spája s právnou normou ako všeobecne záväzným

(normatívnym) pravidlom, kde sa uplatňuje princíp zákazu retroaktivity (spätnej pôsobnosti). Judikatúra nie je samostatným, originálnym ani normatívnym prameňom práva, akým je právna norma; judikatúra pôsobí vždy v súvislosti s prameňom práva, je jeho interpretáciou. Najvyššie súdy preferujú incidentnú retrospektívu s tým, že len v celkom špecifických prípadoch ochránia právnu istotu a legitímne očakávania adresátov právnej normy, spravidla pri aplikácii hmotnoprávnej normy (Bobek, M., Kühn, Z. a kol. Judikatura a právní argumentace. 2. vydání. Praha : Auditorium, 2013, ISBN 978-80-87284-35-3, s. 148 a s. 159).

39. Ústavný súd na základe uvedeného konštatuje, že pokiaľ najvyšší súd (a pred ním krajský súd i okresný súd) dospel k záveru o možnosti extenzívneho výkladu pojmu „škoda na zdraví“ podľa § 4 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení, čo bolo pre posúdenie otázky pasívnej vecnej legitímácie sťažovateľky v spore rozhodujúce, ústavný súd tento záver nepovažuje za arbitrárny ani inak ústavne neudržateľný (obdobne III. ÚS 610/2017, II. ÚS 847/2016). Z rozsudku najvyššieho súdu jednoznačne vyplývajú dôvody, pre ktoré dovolanie sťažovateľky zamietol. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia tiež vyplýva, že najvyšší súd dal sťažovateľke jasnú, zrozumiteľnú a zároveň ústavne akceptovateľnú odpoveď na to, prečo žalobcami uplatňovaný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy je pokrytý povinným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

40. Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu neexistuje príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala reálnu možnosť vyslovenia porušenia uvedených práv po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, preto sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú. Keďže z napadnutého rozsudku najvyššieho súdu nemožno vyvodit' nič, čo by signalizovalo, že by ním mohlo dôjsť k neprípustnému zásahu do základného práva sťažovateľky podnikat' podľa čl. 35 ods. 1

ústavy, ústavný súd z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde sťažnosť aj v tejto časti. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

Poučenie: Proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. augusta 2019